

Atbalsts skolotājiem iekļaujošās izglītības īstenošanai: izaicinājumi un risinājumi

Izglītības kvalitātes monitorings iekļaujošai izglītībai
08.09.2022.

Dina Bethere

Liepājas Universitāte

Sveiciens no Liepājas!

Mērķis

Konsolidējot zinātniski empīrisko pētījumu atziņas, akcentēt mērķtiecīga atbalsta nodrošinājuma nepieciešamību skolotājiem un tā iespējas iekļaujošās izglītības vidē.

**Būtiskākais resurss – skolotāja
attieksme un profesionālā
kompetence!**

Teorētisko atziņu monitorings

- iekļaujošai izglītībai nav vienotas definīcijas
- katrā valstī ir vērojamas atšķirības iekļaujošās izglītības ieviešanā nacionālajās izglītības sistēmās
- nav neviena iekļaujošas izglītības modeļa, kas būtu piemērots katrai valstij
- būtiska nozīme ir jautājumam par izglītības iestāžu atbilstību konkrētajām indivīda vajadzībām
- iekļaujošās izglītības ieviešana īsā laika periodā ir liels izaicinājums
- valstis un skolas var mācīties viena no otras, bet nevar «importēt» definīcijas un pieejas
- efektīvai iekļaujošai izglītībai nepieciešama izglītības sistēmas un skolu reforma
- stratēģija «*no integrācijas uz iekļaušanu*» ir neefektīva
- jēdziens «iekļaujošā izglītība» nedrīkst kļūt par sinonīmu jēdzienam «speciālā izglītība»
- iekļaušana pamatojas uz ikviena cilvēka tiesībām
- iekļaušana ir sociālās inovācijas process, kas rada transformējošas pārmaiņas izglītībā, ekonomikā un sabiedrībā
- iekļaušana ir visas sabiedrības uzdevums un ieguvums
- iekļaujošās izglītības nodrošināšanai ir nepieciešama mērķtiecīga personāla, materiālo un finansiālo resursu mobilizēšana

Nosacījumi iekļaujošās izglītības īstenošanai

- Skaidrs iekļaujošās izglītības jēdziens un definīcija.
- Konkrēti iekļaujošās izglītības mērķi, rādītāji, pasākumi un rezultāti.
- Izpratne par esošajiem strukturālajiem, izglītības un kultūras izaicinājumiem.
- Labi izstrādāta īstenošanas stratēģija, kas ietver skaidru plānu, sasniegumu vērtēšanu un skolas vadības procesu.
- Iekļaujošās izglītības nostādņu apguve, ilgstoša atbalsta un resursu nodrošināšana visiem skolotājiem un skolu vadītājiem.
- Valsts vadība iekļaujošās izglītības politikas plānošanā.

Haug, P. (2017). Understanding inclusive education: ideals and reality. Scandinavian Journal of Disability Research, 19(3), 206-217

7 problēmas Latvijā

1. Bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām saskarsmes prasmju, socializēšanās un iekļaušanās sekmēšana.
2. Kompleksu iekļaušanas pasākumu izstrāde un nodrošinājums.
3. Ierobežots pedagoģiski psiholoģiskā atbalsta nodrošinājums izglītības iegūšanas procesā.
4. Nepietiekams ir atbalsta personāls vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs.
5. Nozīmīgi trūkumi vispārizglītojošo skolu un speciālo izglītības skolu pedagogu mijiedarbībā un zināšanu pārneses nodrošināšanā.
- 6. Uzlabojumi nepieciešami skolotāju profesionālās pilnveides jomā.**
7. Nepieciešams veicināt plašākas sabiedrības izpratni par iekļaujošās izglītības procesa nozīmi!

Skolotāji nav gatavi iekļaujošai
izglītībai!?

Kas skolotājam ir jāzina un jāprot?

- skolēnu dažādības novērtēšana – dažādība izglītībā tiek uzskatīta par resursu un vērtību
- atbalsts visiem izglītojamajiem, kam tas ir nepieciešamas
- audzēkņu personības, viņu tieksmju, spēju, dotumu attīstības stimulēšana
- darbs kopā ar citiem – sadarbība un komandas darbs ir būtisks skolotāju darbības nosacījums
- prasmes ievērot pedagoģisko ētiku un veidot labvēlīgu mikroklimatu klasē sadarbībai ar skolēniem un kolēģiem

Eiropas speciālās un iekļaujošās izglītības attīstības aģentūra, 2012

Pētniecības vadlīnijas: nosacījumi efektīvai iekļaujošas izglītības īstenošanai

1. Iekļaušanu veicinošas izglītības iestādes kultūras veidošana: filozofiska koncepcija, kas paredz veidot skolēnu un izglītības iestādes darbinieku kopienu, kurā tiek akceptēta un respektēta katras personas individualitāte.
2. Atbalsts skolēnu un personāla līdzdalībai un dažādībai izglītības procesā ir izglītības politikas nostādne, kas ir nozīmīga gan valstiskā, gan atsevišķas izglītības iestādes līmenī, respektējot jebkuru indivīdu, ar savu attīstības potenciālu un resursiem.
3. Iekļaušanu veicinošas mācību metodes un resursi – būtiska nozīme elastīgai pieejai individuālo izglītības programmu izstrādē un nodarbību plānošanā ar sociālās mācīšanās elementu.

Ainscow, M., Booth, T. (2002). Index for inclusion: developing learning and participation in schools

Iekļaušanu veicinošas mācību metodes un resursi – skolotāju profesionālās pilnveides programmu pilnveide

- Skolotāju profesionālās pilnveides programmās nav iekļauta eksperimentālā fāze.
- Zināšanas, kas iegūtas, galvenokārt teorētiskajā līmenī, tālākizglītības programmu dalībnieki nespēj transformēt prasmju līmenī un patstāvīgi pilnveidot arī turpmāk.
- Ievērojama profesionālās pilnveides programmu daļa būtu īstenojama nevis teorētiskām nodarbībām paredzētās auditorijās, bet tieši konkrētās izglītības iestādēs.
- Profesionālo kompetenču pilnveides procesā ir jāiesaistās nevis atsevišķiem skolotājiem, bet visam izglītības iestādes personālam.
- Profesionālās pilnveides procesā ir jāiesaista ārēji eksperti – praktiķi ar pētniecības prasmēm un pieredzi peiaugušo izglītības jomā.

Pētniecības vadlīnijas: iekļaušanu veicinošas izglītības iestādes kultūras veidošana

«Skolotāju pozitīvā attieksme pret iekļaušanu un iekļaujošu vidi ir būtisks faktors. Tā kā personīgās attieksmes spēcīgi ietekmē indivīda rīcības izvēli, tai ir liela nozīme ir skolas mikrosistēmā. Ja skolotāji skolā jūtas ērti, viņi šo izjūtu nodod saviem skolēniem. Tā rezultātā tiek veidota skolas vide, kurā dažādība tiek uzskatīta par resursu.»

Avramidis, E., Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration / inclusion: a review of the literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17 (2), 129-147.

Attieksmes modelis

- **Kognitīvais komponents** — domas, idejas vai uzskati: pārliecība, ka visi skolēni var gūt panākumus vispārējās izglītības klasēs
- **Afektīvais komponents** - ietver jūtas un emocionālu reakciju: personīgo un profesionālo attiecību veidošana
- **Uzvedība** - tieksme rīkoties noteiktā veidā: izglītības vides radīšana, lai visi skolēni varētu mācīties.

Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich.

Gregory, J. L., & Noto, L. A. (2012). *Technical Manual for Attitudes Towards Teaching All Students (ATTAS-mm) Instrument*.

Rezultāti

Apakšskalas nosaukums	Mean			p
	Kopā	Latvija	Lietuva	
Pārliecība, ka visi skolēni var gūt panākumus vispārējās izglītības klasēs.	3.30	2.94	4.30	.000
Personisko un profesionālo attiecību veidošana.	5.57	5.54	5.65	.355
Iekļaujošas vides radīšana, lai visi skolēni varētu mācīties.	5.28	5.26	5.35	.398

Ko darīt?

1. Aplūkot skolotāju kompetenci, kā kompleksu zināšanu, prasmju un attieksmju sistēmu.
2. Skaidri apzināties kādēļ ir nepieciešama iekļaujošā izglītība un kādus rezultātus vajag/ir iespējams sasniegt.
3. Mobilizēt skolas iekšējos atbalsta resursus.
4. Apzināt un piesaistīt atbalsta resursus ārpus skolas.
5. Izglītības iestāde ir vieta, kurā tiek pieļauta maldīšanās un kļūdas.
6. Labās prakses piemēri ir jāatbalsta un jāpastāsta par tiem visai sabiedrībai.

Pateicos par jūsu uzmanību!